

Лик и дело преподобног Симеона кроз историју

Узимајући у обзир да живо предање свете Православне Цркве познаје празновање само три рођендана: Господа Христа, Пресвете Богородице и светог Јована Крститеља, те да у складу са тим, код нас, није уобичајено слављење рођендана, мишљења смо да нећемо погрешити ако кажемо да је повод нашег вечерашњег окупљања један рођендан. И то деветстоти рођендан биолошког и духовног родитеља, свеколиког српског народа, Стефана Немање, у монаштву нареченог Симеона. У овој чињеници осведочује се милозвучна истина исказана устима Цетињског песника

***Благо томе ко довијек живи,
Имао се раишта и родити!***

Култ Стефана Немање, преподобног Симеона Мироточивог васпоставили су и утврдили његови синови Стефан и Сава, сваки из својих разлога. Стефан Првовенчани, као владар и чувар Немањиног државотворног дела, а Сава као први поглавар помесне Цркве српскога народа.

Стефан је у очевој трезвености, храбрости и умешности, које су, крајем немирног дванаестог столећа, изнедриле српску државу, пронашао личну инспирацију. Не само из благодарности, према Немањи, него подстакнут сопственом политичком проицљивошћу, Стефан је употребио грандиозни лик свога оца и после његове овоземаљске смрти да би порадио на смиривању, уједињавању и унапређењу младе српске земље. За нашу историју, Немања је не само родоначелник једне владарске династије, него синоним за српску средњевековну државу. Земљу која је достојни носилац византијског етоса и европске културе. Иако су Немањине заслуге за стварање српског јединственог културног бића неизмериве, јер ће успети да надживе читав средњи век и туробна времена предуге османлијске владавине, ипак би овом приликом драгоцене било обратити пажњу на другу страну ове златне медаље, која се зове преподобни Симеон.

Већма него Стефан Првовенчани, син и наследник на владарском престолу, утемељивач култа – као живог богослужбеног предања – преподобног Симеона, било је његово

најмлађе чедо, Сава, најпре светогорски монах, а потом блажењејши архиепископ српски. Свети Сава је, користећи се византијским узорима, написао житије и певао службу своме оцу, негдашњем великом жупану, сјајном стратегу и владоцу, а потоњем понизном монаху Симеону. Свакако да у овоме постоји извесан парадокс, на коме нам се ваља задржати.

Свети Сава је родитељ српске аутокефалне Цркве. Његова визија, погледи и начела је, на неки начин, образују, дајући јој не само полазишну тачку него и одређујући јој смер кретања кроз историју. Стога је од пресудне важности да се размотри шта је то побудило Светога Саву да створи молитвени спомен на преподобнога Симеона? Како га је осликао, на који начин протумачио његов лик, шта га је најзад гануло и освојило у светитељском лику његова оца? Да ли је то била Немањина државничка мудрост, владарска снага, вештина којом је ујединио српске земље, умешност у одолевању спољним непријатељима и унутарњим супарницима? Или нешто сасвим друго: Немањина надчовечанска снага да се одрекне свега тога и да од моћног суверена постане смерни раб Божји, пред сваким понизан и свима слуга.

Шта мисли о светској моћи, о сјају мачева, блистању богатства, о страсти владања и освајања, Свети Сава је довољно јасно казао кад је, још у најранијој младости својој, једном заувек напустио Хумску земљу, коју је од оца био добио на управљање, и побегао у Свету Гору. То видљиво бекство из Хума на Атон, било је уствари невидљиво бекство из овога света, у свет којем неће бити краја. Још тада као Растко, он се определио за моћ духа. Небески идеали заменили су земаљске. Царство небеско постало је прече од царства земаљског. Иако је испунио жељу свога срца и постао црноризац, монах Сава ни на Светој Гори не престаје да мисли о своме родитељу, не сетно, већ благоразумно се бринући за спасење његове душе. Зато му шаље писма у којима га позива да се одрекне обмањиве таштине овога света и да се сасвим определи за вечне милине Царства Божјег.

И када је најзад његов отац у позним годинама, будући на врхунцу владарске моћи и угледа, донео неопозиву одлуку да се одрекне свега што је стекао у овоме свету и *узме свој крст и пође за Христом* (ср. Мт 16, 24), радости монаха Саве, није било

краја, јер је умро Немања, а родио се Симеон. Овај очев преломни гест и парадокслани животни чин, постаје Савино главно надахнуће у стварању живог предања о преподобном Симеону Мироточивом. Он ће брижно пратити нови живот свога оца у великој анђелској схими са узбуђењем сведока који посматра прелазак из смрти у живот. Нису ли они који живе у овоме свету, по речи светог Јеванђеља „мртви“? Излазак из света је, према томе, васкрсење у живот. Тек овим изласком из света Немања, за Светога Саву почиње да живи, сада ваистину новим, вечним животом, достојним песме и молитвеног слављења. Е, овде су извори Савиног литургијског празновања светог Симеона Мироточивог.

Свети Сава је, у Немањином поступку, освојен потресним призором смирења једне земаљске величине пред Богом, јединим истинским Господарем и Владиком свих људи. *Јер, ваистину браћо моја љубљена и оци, чудо беше гледати: онај кога се сви бојаху и од кога трептаху све земље... где лежи на земљи, на рогозини, а камен му под главом, и сви му се клањају, а он скрушено моли од свију проштења и благослова.* То је слика коју Свети Сава никад неће заборавити и која најбоље илуструје оно што је преподобни Симеон постао за сина и за Цркву његовог народа, која ће га неућутно славити кроз, не само до сада протекле, него и долазеће векове. Симеон је диван пример крстоносног одрицања од царства земаљског ради онога што Јеванђеље зове Царство небеско. Тако да није никакво чудо што ће на тужној коначници Немањине династије опет проговорити, ова Христом оплемењена, немањићка крв, устима светог кнеза Лазара, да је

*Земаљско за малена царство,
а небеско увјек и довјека!*

Растко је, дакле, први кренуо тим путем, а Немања за њим. Овим чином, он је постао и родоначелник једне духовне лозе; Србије која се сеже небу; рода који хоће да живи у Христу и да практикује јеванђелске идеале богољубља и човекољубља.

Црква Светога Саве управо, у личности преподобнога Симеона Мироточивога, прославља те идеале. Не величину државе, не славу нације, не снагу српских прса и оружја, него

величину, моћ, и грациозност самоодрицања и смерности. Она је још од свог родитеља и првог архиепископа усмерена ка идеалу небеских вредности и тога се пута мора држати. Лик преподобног Симеона остаће заувек дивни пример како треба живети и за шта ваља умирати. Кроз њега су Срби, преко Немањића, добили дирљиви узор како треба љубити Бога и колико волети Србију.

Немањин живоносни пример одушевљавао је кроз векове како српске велможе, тако и ратаре. Многи су, под старе дане, отишли у манастир и тамо предали душе своје Богу, али је не мали број оних који су сопствене домове претворили у манастире, јер по питомој речи светог владике Николаја, кућа у којој се редовно прислужује кандило и чељад молитвено окупља пред славску икону, јесте манастир. На тај начин многе породице у нашем народу постале су *домаће цркве* и *духовна огњишта*, која су наставила, и чврсто сам уверен и даље, иду Немањиним путем. Својим животним делом преподобни Симеон нам је показао сјајан пример како се у рукотворинама Студенице и Хиландара, рађа изворна култура надахнута Православним Истоком, али истовремено како деца, конкретно његови Стефан и Сава, могу да буду живе и бесмртне задужбине Божје.

Следити пут преподобног Симеона значи бити Божји човек и пријатељ свих људи. Аманет који нам је оставио могао би да гласи: будите своји на своме. А то значи: Чувајте своју веру, језик и земљу. Старајте се да кости наших предака остану у темељима наше куће, која још увек лежи у централном делу Балкана. Негујте пријатељске односе са својим комшијама и свима људима добре воље.

За Србе Немањин пут је једина стаза која нас, кроз историју, води ка Царству Божјем. Остало су странпутице. Немојмо се брукати, будимо Немањићи.